Esther Mitjans,

directora de l'Agència Catalana de Protecció de Dades

«Les empreses cada vegada són més conscients que la informació és un actiu important»

Marta Aznar · Fotos: Joan Morejón

L'Agència Catalana de Protecció de Dades (APDCAT) és, des de l'octubre de l'any 2003, l'entitat encarregada de vetllar per la privacitat i la protecció de les dades a Catalunya. És una institució independent de les administracions i de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades. El seu àmbit competencial és el sector públic i les empreses privades que presten serveis públics. Tot i així, l'Agència també posa a disposició dels ciutadans i del sector privat un servei d'atenció al públic, per informar-se o formular-hi consultes. Entre les seves tasques també hi ha la formació i la divulgació del dret a la protecció de les dades; l'elaboració d'informes de caràcter preceptiu sobre els avantprojectes de llei i disposicions normatives que elabora el Govern, i l'emissió de dictàmens per respondre les consultes que els fan arribar les administracions i les empreses del seu àmbit competencial. L'Agència també integra el Registre de Protecció de Dades de Catalunya i verifica a través d'inspeccions i auditories que els responsables de fitxers de dades compleixen la legislació. El primer semestre de 2009, l'APDCAT ja havia rebut més de 2.000 consultes, un 96,4 % més que el mateix període de l'any anterior, i un 65 % més de denúncies, i havia elaborat un 50 % més d'informes jurídics i un 170 % més de dictàmens. Al capdavant de l'APDCAT hi ha, des de l'any 2005, Esther Mitjans, doctora en Dret, professora titular de Dret Constitucional i directora del Centre d'Estudis Canadencs de la Universitat de Barcelona.

> «Volem ajudar abans no es vulneri el dret a la protecció de les dades»

La podem trobar al Facebook?
Amb el meu perfil personal, no. Però des de l'Agència creem perfils imaginaris per poder conèixer a fons el seu funcionament. On sí que em poden trobar és en una xarxa professional.

L'auge de les xarxes socials obre el debat sobre els riscos d'exposar públicament la nostra vida personal. Som conscients de la importància de la nostra identitat digital?
No ho som, per això des de l'Agència volem potenciar el coneixement d'aquests riscos i demanem a les xarxes socials que siguin més clares amb els usuaris i els avisin de la transparència d'Internet. D'altra banda, tots tenim el dret de triar com volem presentar-nos en la societat, perquè no som igual en família o entre amics que a la feina. Per això, cal que pensem detingudament quines conseqüències té penjar una foto abans de fer-ho. Amb els joves és on tenim el repte més important, perquè tenen un tarannà més impulsiu i arriscat. En aquest cas, cal una política informativa i formativa tant des de l'escola com des de casa. Internet és un mitjà tecnològic amb unes possibilitats enormes, però cal saber-lo fer funcionar.

Les empreses i administracions catalanes, compleixen la normativa referent a la protecció de les dades?
Cada vegada són més conscients de la importància de la protecció de les dades, ja que la privacitat està molt lligada a la seguretat de la informació. A més, corren el risc de ser sancionades. L'APDCAT pot denunciar infraccions lleus, greus i molt greus del sector públic que poden arribar a ser sancionades econòmicament. Tot i així, quasi mai s'arriba a aquest extrem. Des de l'Agència, entenem que la majoria de vegades s'actua per ignorància i per això el nostre model és preventiu; volem ajudar abans no es vulneri el dret a la protecció de les dades, perquè la vulneració d'aquest dret és molt difícil de restaurar. Dins d'aquesta tasca preventiva hi ha la difusió del dret i l'elaboració d'informes jurídics, així com el foment de la protecció pel disseny, que consisteix a tenir en compte la protecció de les dades des del primer moment en què es comença a concebre un projecte o un servei.

«Les empreses han de disposar d'un protocol que previngui la pèrdua d'informació»

Quin paper juga l'APDCAT en el fet que empreses privades coneguin i compleixin la normativa?
Tots els problemes de protecció de les dades a Catalunya, ja siguin en l'àmbit públic o privat, els assumeix l'APDCAT com a finestreta única. Rebem totes les denúncies i les formalitzem, però les que no són de la nostra competència les vehiculem cap a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades.

Les empreses poden complir la normativa, però sempre hi ha el risc d'una fuga de dades per la pèrdua d'un portàtil d'un empleat, la intromissió d'un pirata informàtic, etc. Què poden fer les companyies davant d'aquests riscos?
Les empreses cada vegada són més conscients que la informació és un actiu important. De fet, s'ha comprovat que si s'extravia un portàtil el valor de la informació perduda és més gran que la suma del valor de l'equip i el programari. Fins i tot hi ha assegurances que cobreixen la pèrdua de les dades. En qualsevol cas, les empreses han de disposar d'un protocol d'actuació que previngui la pèrdua de la informació, com per exemple, que els treballadors es puguin endur el mínim d'informació a casa en els seus portàtils o que les dades que s'emportin estiguin encriptades. També és important una política d'informació, perquè la plantilla conegui la normativa i la importància de protegir les dades, i una política de transparència, per informar els consumidors quan es produeixi una fuga de les seves dades.

En donar-se d'alta en qualsevol servei d'Internet, sigui d'empresa o d'una xarxa social, cal acceptar unes polítiques de privacitat. Les llegim abans de fer clic al botó d'acceptar?
Generalment no ho fem i ho hauríem de fer. El problema és que són molt llargues, poc clares i sovint són en anglès. Les autoritats de protecció de dades hem demanat que tinguin un llenguatge més senzill i transparent i, fins i tot, s'ha plantejat de substituir el text per un audiovisual. Les dades personals tenen un valor econòmic i els usuaris cal que en siguin conscients i decideixin a qui les volen cedir i per a quins usos. Per això aquestes polítiques haurien d'explicar clarament quines són les condicions del servei, què es fa de les dades dels usuaris, qui hi té accés, quines opcions hi ha per reduir-ne la difusió i com es poden cancel·lar. A més, les xarxes socials també haurien d'avisar els usuaris per tal que no pengin dades de tercers sense autorització.

Si les polítiques de privacitat fossin clares i transparents, ens garantirien al 100 % la protecció de les nostres dades personals?
Mai tindrem garantida una protecció absoluta però el benefici seria superior al risc i podríem gaudir molt més de les possibilitats que ens ofereixen les tecnologies exposant-nos a menys riscos.

Internet és global, però no existeix una legislació global quant a la protecció de les dades. Com afronten les autoritats de cada país els desafiaments que planteja la privacitat en un món globalitzat?
S'ha plantejat crear uns estàndards universals aplicables a tots els països. El problema és que la concepció de la privacitat canvia a causa de la diversitat cultural i no és senzill arribar a un consens. La idea és que aquests estàndards protegeixin els drets més bàsics dels usuaris i, a banda, cada país tingui la seva pròpia legislació més o menys restrictiva però dins dels principis universals. Està previst que a la Conferència Internacional de Dades que se celebra el

novembre a Madrid, l'Agència Espanyola de Protecció de Dades presenti una proposta d'aquests principis.

Quins temes centraran la Conferència Internacional d'Autoritats de Protecció de Dades i Privacitat de Madrid? Què ha de sortir d'aquesta conferència?
Crec que un dels temes centrals serà l'elaboració dels estàndards universals, ja que s'ha creat força expectació. També es parlarà de les xarxes socials, del control de les dades en l'àmbit laboral i de com les agències de protecció de dades d'estats autonòmics, federals i plurinacionals, per la seva proximitat als ciutadans, n'ajuden a protegir els drets. Un altre tema que es tractarà és la protecció pel disseny. Està previst que la con-

Esther Mitjans dirigeix l'Agència Catalana de Protecció de Dades des de l'any 2005.

ferència acabi amb una acceptació més gran dels principis universals i que s'elaborin recomanacions sobre els problemes que s'hagin plantejat.

Arran dels atemptats terroristes de l'11-S i l'11-M, en nom de la seguretat pública s'han intensificat les mesures de control dels ciutadans.

On és el límit entre la privacitat i la seguretat pública?

Som en una nova situació i cal trobar un nou equilibri. La seguretat és important, però cal fer-la compatible amb els drets i les llibertats que es poden veure vulnerats o condicionats si la seguretat es porta a l'extrem, entre ells, la llibertat d'expressió, la presumpció d'innocència o el dret de reunió i d'associació. De fet, aquest és un debat que tenim les autoritats de la protecció de dades i que crea polèmica. A Catalunya, des de l'Agència estem publicant instruccions que regulen alguns d'aquests casos. Per exemple, hem elaborat una instrucció que obliga a justificar la instal·lació de càmeres de videovigilància i a especificar si es registren les imatges o què se'n fa després. A més, cal informar amb cartells que la zona està vigilada per càmeres, perquè els ciutadans ho sàpiguen i puguin exercir el seu dret a la protecció de les dades.

Actualment quins són els problemes que preocupen més a l'APDCAT?

La difusió del dret, és a dir, que tots els ciutadans de Catalunya siguin conscients que tenen aquest dret i valorin les seves dades personals. El nostre objectiu també és donar-los confiança en les administracions catalanes, garantir-los que aquestes tractaran i gestionaran les seves dades personals d'acord amb la normativa. ●

Una projecció internacional consolidada

L'APDCAT està acreditada internacionalment. Això li permet participar com una agència independent de l'Agència espanyola a la Conferència Internacional d'Autoritats de Protecció de Dades i Privacitat que se celebra a Madrid el novembre. La directora general de l'APDCAT, Esther Mitjans, assegura que «l'Agència té una projecció internacional important i consolidada» que ha estat possible gràcies al lideratge de diversos projectes de cooperació entre les autoritats de la protecció de dades d'estats federals i autonòmics. Així, per exemple, l'any 2005 va organitzar un seminari al Quebec, on van assistir els directors de les diverses agències de l'Estat espanyol i va permetre fer més fluïdes les seves relacions, i l'any 2006, la I Convenció Internacional de la Protecció de Dades als Estats Plurinacionals i Federals. Aquesta convenció, que va tenir lloc al Parlament de Catalunya, va establir les bases per a la cooperació entre les autoritats de protecció de dades dins d'aquests estats i «va ajudar a donar visibilitat a les agències federals i autonòmiques», assegura Mitjans.